

Rikosasian ratkaiseminen virheellisessä kokoonpanossa

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastamisessa kiinnitettiin huomiota Satakunnan kärjäoikeuden 22.1.2024 asiassa dnro R 23/2406 antamaan tuomioon nro 24/102909. Tuomion sekä alustavana selvityksenä hankitun kärjäoikeuden istuntopöytäkirjan perusteella kärjäoikeuden puheenjohtaja oli ratkaissut yhden tuomarin kokoonpanossa asian, jossa syyttäjä oli vaatinut vastaajalle rangaistusta lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

SELVITYS

Puheenjohtajana asiassa toiminut Satakunnan kärjäoikeuden kärjätuomari on antanut asiasta häneltä pyytämäni selvityksen ja kärjäoikeuden laamanni lausuntonsa.

Selvityksessään kärjätuomari on todennut epähuomiossa ja kiireessä erehtyneensä ratkaisukokoonpanoa harkitessaan ajankohdasta, jolloin syytteessä tarkoitetun teon rangaistavuus oli ankaroitunut neljästä kuuteen vuoteen vankeutta. Erehdyksen seurauksena kärjätuomari on todennut ratkaisseensa asian yhden tuomarin kokoonpanossa, vaikka kärjäoikeus ei ollut toimivaltainen asiaa sellaisessa ratkaisemaan.

RATKAISU

Arviointi

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on oltava virkatoimissaan huolellinen.

Oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kärjäoikeus on päätösvaltainen rikosasiassa, kun tuomioistuimessa on puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä. Pykälän 2 momentin mukaan kärjäoikeus on päätösvaltainen rikosasiassa myös kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa, jos sitä asian laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna.

Oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 6 §:n mukaan kärjäoikeus on rikosasiassa päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja, jos mistään syytteessä tarkoitetusta yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin vankeutta enintään neljä vuotta.

Asiassa vastaajan syyksi luetun 25.7.2021 tehdyn lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tekoaikana voimassa olleen rikoslain 20 luvun 6 §:n 1 momentin (486/2019) mukaan enimmäisrangaistus mainitusta teosta on ollut kuusi vuotta vankeutta.

Kun lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä on kerrotuin tavoin säädetty ankarampi rangaistus kuin neljä vuotta vankeutta, ei kärjäoikeus ollut kysymyksessä olevassa asiassa päätösvaltainen, kun asian oli ratkaissut yksin puheenjohtaja.

Tuomioistuimen kokoonpanon päätösvaltaisuus on ehdoton prosessinedellytys. Kysymyksessä on menettelyvirhe, joka kohdistuu tuomiovallan käytön ydinalueelle. Rikosasian käsitteleminen ja ratkaiseminen ilman toimivaltaa on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa asianosaisten oikeusturvaa. Lisäksi se on omiaan aiheuttamaan lisäkustannuksia ja vaivaa sekä pidentämään asian tuomioistuinkäsittelyyn kuluva aikaa, mikäli asia joudutaan käsittelemään virheen vuoksi uudestaan.

Johtopäätös ja toimenpiteet

Kärjätuomari on ratkaissut yksin puheenjohtajana rikosasian, jonka ratkaisemiseen kärjäoikeus ei mainitussa kokoonpanossa ole ollut päätösvaltainen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Lähetän päätökseni tiedoksi Vaasan hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijä

Marianne Mettovaara